

El Emeği Eserlerinden Örücülük Sanatı İle Elde Edilen Çorap Örneklerinin Sergilendiği Yerlere Bir Örnek ‘Eskişehir Odunpazarı Seher Antik Evi’

****Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Aksaray/Türkiye**

ORCID: 0000-0002-0773-5021

Özet

Anadolu’nun zengin kültürlere sahip olmasının nedenlerinden biri birden fazla medeniyete ev sahipliği yapmasıdır. Yaşayan her uygarlık kendi döneminin kültürel yansımaları olan eserler bırakmıştır. Anadolu’ da Türkler hakim oldukları bölgelerde iklim özelliklerine ve yaşam biçimlerine göre kendi kültürel özelliklerini yansıtan sanat eserleri üretmişlerdir. Örücülük sanatı ile elde edilen örgü örnekleri de bunlardan biridir. Türklerin ürettikleri örgü örnekleri kültürel kimliğin yansıtılmasında önemli el sanatı ürünlerimizden olup Türk kültürünün yaşatılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Örücülük sanatı ile elde edilen örgü örnekleri Türklerin kendine özgü tarzlarını ve kendi kültürel değerlerini yansıtmaktadır. Eski dönemlere ait tarihi ve kültürel değeri olan bu ürünler özel olarak bireylere ait koleksiyonlarda, devlete bağlı müze, galeri resmi kurumlarda sergilenmesinin yanı sıra kişilere ait konak, müze gibi özel yerlerde de sergilenebilmektedir. Eskişehir Odunpazarında bulunan Seher Antik evde bunlardan biridir. Antika eski zamanlardan kalan tarihsel değeri olan ürünlere verilen genel bir isim olup geçmiş tarihe dair bilgi vermektedir Antik evde birden fazla döneme ait çok sayıda el emeği ürünler yer almaktadır. Özellikle el Sanatları alanında çorap, patik, oya, ahşap sanatı ile elde edilen ürünlerin yanı sıra eski dönemlere ait kaftan, içlik gibi giyim kuşam örnekleri de görmek mümkündür. Antik evde bulunan el örgüsü çorap örneklerinin inceleneceği çalışma da çorapların örüldüğü dönem, bölge, tekniği, desen özellikleri ve kullanılan hammaddesi gibi genel özellikleri incelenip değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Örücülük sanatı, Eskişehir, antik ev, çorap, kültür

An Example Of A Place Where Samples Of Socks Obtained From Handicraft Works With The Art Of Knitting Are Exhibited “Old Town Odunpazarı Seher Antique House”

One of the reasons why Anatolia has rich cultures is that it is home to more than one civilisation. Each living civilisation has left artefacts that are cultural reflections of its own period. In Anatolia, Turks produced works of art reflecting their own cultural characteristics according to the climatic characteristics and lifestyles in the regions they dominated. Knitting samples obtained by knitting art is one of them. Knitting samples produced by Turks are among our important handicraft products in reflecting cultural identity and play an important role in keeping Turkish culture alive. Knitting samples obtained with the art of knitting reflect the unique styles of the Turks and their own cultural values.

These products, which have historical and cultural value from ancient times, can be exhibited in collections belonging to individuals, museums, galleries and official institutions affiliated to the state, as well as in private places such as mansions and museums belonging to individuals. Seher Antique house in Eskişehir Odunpazar is one of them. Antique is a general name given to products of historical value from ancient times and provides information about the past history. There are many handcrafted products belonging to more than one period in the antique house. Especially in the field of handicrafts, it is possible to see socks, booties, needlework, products obtained with wood art, as well as examples of clothing such as caftans and underwear belonging to the old periods. The study will examine the hand-knitted sock samples found in the ancient house, and the general characteristics of the socks such as the period, region, technique, pattern features and raw material used will be examined and evaluated.

Keywords: Knitting art, Eskisehir, ancient house, socks, culture

GİRİŞ

Çorap genel olarak ayağa giyilmesi için üretilen giyim eşyalarından biridir. İnsanlar soğuktan korunmak amaçlı yünden desensiz çorap örmüşlerdir. İlk çorap örnekleri ham maddesi yün olan diz kapağına kadar uzun ve desensiz örülen giyim eşyalarındandır. İnsanların ihtiyacı sonucu ortaya çıkan ve örücülük sanatı ile elde edilen çorap örnekleri zamanla boy, desen ve hammadde kullanımında değişime uğramıştır. Boyları diz kapağına kadar değil ayak topuğuna kadar kısalmış, hammaddesi yün yerine hazır üretim ürünü orlon ipi ve desen kompozisyonu desen açısından zenginleşmiştir. Çorap örgü örnekleri teknik olarak tek şiş, iki mil ve beş mil olarak örülebilmektedir. Günümüzde canlılığını koruyabilen çorap örücülüğü genellikle soğuktan korunmak için giyinmek, çeyiz amaçlı veya maddi gelir amaçlı örülmektedir. Çorap genel olarak ayağa giyilmesi için üretilen giyim eşyalarından biridir. İnsanlar soğuktan korunmak amaçlı yünden desensiz çorap örmüşlerdir. İlk çorap örnekleri ham maddesi yün olan diz kapağına kadar uzun ve desensiz örülen giyim eşyalarındandır. İnsanların ihtiyacı sonucu ortaya çıkan ve örücülük sanatı ile elde edilen çorap örnekleri zamanla boy, desen ve hammadde kullanımında değişime uğramıştır. Boyları diz kapağına kadar değil ayak topuğuna kadar kısalmış, hammaddesi yün yerine hazır üretim ürünü orlon ipi ve desen kompozisyonu desen açısından zenginleşmiştir. Çorap örgü örnekleri teknik olarak tek şiş, iki mil ve beş mil olarak örülebilmektedir. Günümüzde canlılığını koruyabilen çorap örücülüğü genellikle soğuktan korunmak için giyinmek, çeyiz amaçlı veya maddi gelir amaçlı örülmektedir.

Çorap ve patik örücülüğü, insanoğlunun temel giyim ihtiyaç maddelerinden biri olup, eski zamanlarda soğuktan korunmak ve ayakların sıcak tutulmasında önemli giyim tekstil ürünü olmuştur (Kılıç Karatay, 2021, s:8).

Örgü çoraplar, sadece ayakları sıcak tutmakla kalmayıp aynı zamanda şık ve kişisel bir aksesuar olabilirler. Desen kompozisyonu, çorapların görünümünü tamamen değiştirebilir ve örgücünün yaratıcılığını ortaya koyması olarak tanımlanabilir. Örgü çoraplarda desen kompozisyonunda kullanılan motifler gelenekselleşmiş stilize edilmiş bitkisel, geometrik, hayvan ve bitki figürlerinden oluşmaktadır. İnsanlar doğada var olan nesneleri stilize ederek hemen hemen bütün sanat dallarında bezeme unsuru olarak kullanmışlardır diyebiliriz.

Geleneksel motifler, yöresel veya kültürel motifler, çoraplara özgün bir hava katar. Örneğin, Türk motiflerinden lale, karanfil veya yıldız motifleri kullanılabilir. Geometrik motifler, çizgiler, kareler, üçgenler veya baklava desenleri, hayvan kökenli motifler kuş, ejderha ve bitkisel kökenli motifler çiçek, lale, gül veya yaprak gibi figürler çorapların desen kompozisyonunda kullanılarak desen kompozisyonunda kullanılarak bir mesaj iletmektedir. Çorapların desen kompozisyonlarında, çorabın her tarafında aynı desenin tekrar etmesiyle simetrik, farklı desenlerin bir araya gelmesiyle asimetrik ve desen kompozisyonlarında tekrar etmesiyle kesintisiz görünüm kazanan tekrarlayan desenler kullanılmaktadır. Çorap örgü örneklerinin renk seçiminde tek renk örnekleri olduğu gibi, kontrast renkler ve birbirine uyumlu renkler de kullanılmaktadır. Örgü çoraplarda özellikle kış aylarında sıcak tutma özelliği yüksek olduğu için yünden elde edilen iplikler tercih edilir. Ancak son yıllarda bazı örgü örneklerinde tercihen pamuk iğliği, akrilik yani orlon iplerde kullanılabilmektedir.

El örgüsü çorap örgü örneklerinde, topuk kısmında büyük bir motif, parmaklara doğru küçülen motifler, bazılarında çorabın konç kısmında (bileğe yakın olan kısım) desen, diğer kısımlarda düz desensiz, bazılarında çorabın boyunca dikey çizgiler ve çorabın enine doğru yatay çizgiler ile desen bezemeleri oluşturulabilmektedir.

Geleneksel kültürün maddi ürünleri olan el sanatı ürünler, günlük kullanım eşyası olarak nitelenmektedir (Öztürk, 2005, 67). El sanatları, “bireyin bilgi ve becerilerine dayanan doğal hammaddelerin kullanıldığı elle ve basit araçlarla yapılan ve içinde yaşanan toplumun yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini taşıyan, duygularını yansıtan en eski sanat dalıdır (Acar, 2006, IV). Bir el sanatının yok olması demek, o toplumun dilinin ve de kültürünün de kaybolması demektir (Karakaş 2013: 154).

Halkın yaşamından ve kültüründen ayrı düşünilemeyen çorap, halk kültürünün en belirgin rengini, canlılığını ve anlatımını yansıtır. Anadolu'daki çoraplar incelendiğinde yurdun her köşesinin çoraba bakışının farklı olduğu görülür. (Taner 1983: 12).

El sanatları, “bireyin bilgi ve becerilerine dayanan doğal hammaddelerin kullanıldığı elle ve basit araçlarla yapılan ve içinde yaşanan toplumun yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini taşıyan, duygularını yansıtan en eski sanat dalıdır (Acar, 2006, IV). Çorabı ören kişi bulunduğu çevreden, doğadan, bitkilerden, hayvanlardan, mimari eserlerden, kullandığı eşyalardan, yaşadığı acı tatlı olaylardan ve duygu durumundan (sevinçli, hüznü, öfkeli vb.) etkilenerek motifler geliştirmiştir (Özbaşı vd., 2009, 71). Örgü ile çeşitli ürünler meydana getirilmesine rağmen gerek ipin dayanıksızlığından gerekse iklim koşulları nedeniyle geçmişte yapılan örgüler günümüze kadar ulaşamamıştır. (Köklü 1997: 21).

Bazı bölgelerde çoraplarla ilgili âdetler ve inanışlar vardır. Örneğin, beyaz çorap hediye edilmesi, aydınlık temennileri; siyah çorap hediye edilmesi kötü temennileri ifade ederken başka renkteki çorapların hediye edilmesi de üzerindeki renk ve motiflerin manasına göre anlam kazanır. (Özbel 1945: 11). Çorapta kullanılan motifler, hayatın geçiş dönemlerini yansıtırken aynı zamanda doğada görülen bitki ve hayvanların sembollerini de taşırlar. (Taner 1983: 12-13). El sanatı ürünlerinden biri olarak kabul edilen el örgüsü çoraplar, yörelere göre farklılıklar göstermekle birlikte ortak özellikler de taşımaktadır. (Bağcı, 2018, s: 1130). Motifler; yazı icat edilmeden önce insanlar arasında iletişim sağlamada örf, adet, zevk, anlayış ve inançlarının ifadesi olarak önemli bir rol oynamış ve zamanla süsleme amaçlı olarak her milletin, bölgenin kendine özgü motifleri oluşmuştur. (Akpınarlı 1997: 157).

Orta Asya da bulunan eserlerden sonra en eski örgü örneklerine ve bulgularına Mısır mezar yerleşkelerinde rastlanmıştır (Tavman 1994: 112). Diyarbakırlı' ye göre; Türklere ait eserler, MÖ. 8 ve 7. yüzyılda Orta Asya'da yaşayan Hunlara ait Pazırık kurganında bulunmuştur. İkinci kurganda bulunan konç kısmı koçboynuzu motifi ile süslü yün çoraplar, ilk örnekler olarak değerlendirilmektedir. (Diyarbakırlı 1969: 32). Anadolu ve çevresinde çorabın varlığına güçlü bir gösterge teşkil etmektedir (Diyarbakırlı 1972: 14).

Türkler Orta Asya'dan batıya doğru gittikleri her yere kültürlerini de taşımışlar, gidilen yeni coğrafyada var olan kültürel birikimi de özümseyerek, sanatlarını, özgün ve millî bir olguya ustalıkla dönüştürüp örme sanatını her zaman daha ileri noktaya taşımışlardır (Akpınarlı ve Arslan 2017: 17).

Kültür toplumun düşünce, inanç ve değerleri ile birlikte her dönem değişen ve gelişen yapısıyla bir yaşam biçimidir. Bu bağlamda giyim, kuşam, yeme, içme, iletişim, saygı, sevgi, inanç, gelenek, görenek gibi hayatın her alanında insanların duygu ve düşüncelerinin yaşama yansıyan hâlidir (Göçer 2012: 50).

El sanatlarının birçoğu ve el örgüsü Anadolu'nun bazı yörelerinde ve köylerinde yaşam koşullarıyla birlikte dinî inanışlar, çeyiz âdeti, özel günler ve düğün geleneğine bağlı olarak devamlılık arz etmiştir. (Kartarı 2016: 217).

M.Ö. I. yüzyıldan kalan Hun mezarlarından çıkarılmış parçalarla başlatabilir, günümüze değin devam ettirebileceğimiz örücülük, işlemecilik ve dokumacılık örnekleri Türklerde bu sanat dallarının yüzyıllar boyu süregelen, geleneksel sanat dalları olduğunu ortaya koymaktadır (Barışta 1984: 32).

Anadolu' da Türkler çorap örgü örneklerini sadece giyim kuşam ihtiyacı olarak değil aynı zamanda örücülük sanatı ile elde edilen örgü çoraplarını geleneksel olarak değerlerini koruma çabası ile birlikte maddi olarak gelir amaçlı olarak üretmişlerdir. Özellikle yöresel motifler ve desenler, her bölgenin kendine özgü kültürel zenginliğini yansıtmaktadır. El örgüsü çoraplar ve patikler, el emeği ve göz nuruyla üretildiği için sadece bir giysi değil, aynı zamanda birer sanat eseri olarak da değer taşımaktadır. Türk düğün geleneklerinde gelin bohçası ve Yolluk olarak bilinen aile büyüklerine verilen hediyeler arasında el örgüsü çorap ve patik örneklerinin yer alması Türk kültürü açısından önemini göstermektedir.

El örgüsü çorap örnekleri konç yani boğaz, topuk, parmak ucu gibi bölümlerden oluşmaktadır. Çorap örgü örnekleri genel olarak parmak ucundan başlayarak ilk olarak ayak ve boyun kısmı örülmektedir. Daha sonra boyun kısmı örülen çorap örgüsünde boğaz denilen yani konç kısmı farklı bir desen tekniğinde örülerek tamamlanmaktadır. Konç yani boğaz toplumlarda boğaz lastiği olarak biline kısım 5 ile 8 cm arasında değişebilmektedir. Topuk kısmı örgü yapılırken farklı renkte ve çorap örgü ipinden daha ince bir iple ayrılarak daha sonra beş mil tekniğinde örülmektedir.

Antika eski dönemlerden günümüze gelebilen eşsiz olabilen kültürel değeri olan ürünlere verilen genel bir isim olup geçmiş tarihe dair bilgi vermektedir. Eskişehir Odunpazarı Seher Antik Evinde bulunan ve tarihi geçmişe sahip el örgüsü çorap örnekleri de antika değerine sahiptir denilebilir. Antik evde sergilenen el örgüsü çorap örneklerinin tek tek incelenerek genel özelliklerinin değerlendirilmesi, elde edilen örgü örneklerinin kültürel değerlerimizi yansıtan değerli tarihi belgelerimizdendir.

Eski dönemlere ait tarihi ve kültürel değeri olan bu ürünler özel olarak bireylere ait koleksiyonlarda, devlete bağlı müze, galeri resmi kurumlarda sergilenmesinin yanı sıra kişilere ait konak, müze gibi özel yerlerde de sergilenebilmektedir. Eskişehir Odunpazarında bulunan Seher Antik evde bunlardan biridir. Antik evde birden fazla döneme ait çok sayıda el emeği ürünler yer almaktadır. Özellikle el Sanatları alanında çorap, patik, oya, ahşap sanatı ile elde edilen ürünlerin yanı sıra eski dönemlere ait kaftan, içlik gibi giyim kuşam örnekleri de görmek mümkündür. Antik evde bulunan el örgüsü çorap örneklerinin inceleneceği çalışma da çorapların örüldüğü dönem, bölge, tekniği, desen özellikleri ve kullanılan hammaddesi gibi genel özellikleri incelenip değerlendirilecektir.

Eskişehir'in tarihi dokusuyla ünlü Odunpazarı semtinde yer alan Seher Antik Evi, bölgenin kültürel mirasını yansıtan önemli yapılarından biridir. Ancak, Seher Antik Evi'nin tarihi hakkında kesin ve detaylı bilgilere ulaşmak zordur. Bu tür yapıların tarihi genellikle sözlü geleneklerle ve sınırlı sayıda yazılı belgeyle sınırlıdır. Seher Antik Evi, Odunpazarı'nın tarihi evleriyle ünlü sokaklarından birinde yer alan tarihi ve kültürel önemi olan bir yerdir. Seher Antik Evi, geleneksel Türk mimarisinin izlerini taşımaktadır. Ahşap ve kerpiç malzemelerin kullanıldığı yapıda, cumbalı pencereler ve geleneksel süslemeler dikkat çekmektedir. Kültürel miraslarımızdan olan Seher Antik Evi gibi yapılar, Odunpazarı'nın tarihi dokusunu korumakta ve gelecek nesillere aktarmaktadır. Bu evler, bölgenin kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. Seher Antik Evi gibi tarihi yapılar, geçmişin izlerini günümüze taşıyan önemli kültürel miras unsurlarıdır. Bu yapıları korumak ve gelecek nesillere aktarmak, hepimizin sorumluluğundadır.

Eskişehir Odunpazarı Seher Antik Evi'nde Bulunan Çorap Örgü Örnekleri ve Genel Özellikleri

		
Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü (Kılıç Karatay, 2025)	Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü (Kılıç Karatay, 2025)	
Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi İnceleme Tarihi: 22.03.2025 Malzemesi: Yün Tekniği: Beş mil Kullanılan Renkler: Kirli beyaz Kullanılan motifler: Desensiz düz örgü Genel Özellikleri: Beş mil tekniğinde saf yünden örülen çorap örgü örneği desensiz olup düz örgü örneğidir. Boy olarak uzun olan çorap örgü örneğidir. Genel olarak sağlamdır. Çorap örgü örneğinde parmak, topuk ve Konç kısmı bulunmaktadır.		

		
Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü (Kılıç Karatay, 2025)	Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü (Kılıç Karatay, 2025)	
Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi İnceleme Tarihi: 22.03.2025 Malzemesi: Yün ve akrilik Tekniği: Beş mil Kullanılan Renkler: Beyaz, mor Kullanılan motifler: Göz, hayat ağacı Genel Özellikleri: Saf yünden elde edilen ip ile zemini örülen çorap örgü örneğinin motifler mor renk akrilik ipten beş mil tekniği ile örülmüştür. Boğaz kısmı yani konç kısmı beyaz ve mor iplerden şeritler halinde örülmüştür.		

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi: Akrilik

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Pembe, mor, gri

Kullanılan motifler: Çiçek, yaprak

Genel Özellikleri: Pembe akrilik ipten örülen örgü çorap örneğinde motifler mor ve gri renkte akrilik iplerle oluşturulmuştur. Çorap örgü örneğinin desen kompozisyonları birbirinden farklıdır. Bir tanesinde dans eden kız görünümü varken diğerinde yaprak ve bulut görünümlü desen çalışması görülmektedir. Bir çift yani iki adet örülen çorap örgü örneğinin desen tasarımında herhangi bir denden yararlanmayıp, ören kişinin motif oluşturma çabasına girdiğini göstermektedir diyebiliriz. İkinci çorabın örülmesi aşamasında desenin bir kompozisyon şeklinde yerleştirilmesi bu düşüncüyü destekler durumdadır.

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi: Yün

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Beyaz, siyah

Kullanılan motifler: Baklava, hayat ağacı, çengel

Genel Özellikleri: Diz kapağına kadar uzun örülen örgü çorap örneğinde parmak kısmından konç kısmına kadar baklava motifinin tekrar etmesiyle desen kompozisyonu oluşturmuştur. Örgü çorap örneğinin parmak kısmında siyah yün ipi ile örülmüştür. Parmak kısmından sonra siyah renkle örülen hayat ağacı ve çengel motifi bulunmaktadır. Çorap örneğinin topuk kısmında siyah renk ipe göz motifi örülmüştür. Konç kısmı diğer örneklere göre kısa olan örnek sağlam durumda olup beş mil tekniğinde örülmüştür.

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.2025

Malzemesi: Yün

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Beyaz, kırmızı

Kullanılan motifler: Hayat ağacı, su yolu

Genel Özellikleri: Hammaddesi yün olan çorap örgü örneği beş mil tekniğinde örülmüştür. Çora örgüsünün ayak ve topuk kısmında hayat ağacı ve su yolu motifi kullanılmıştır. Topuk kısmından sonra herhangi bir bezeme örneği bulunmayan çorap boğaz kısmında kadar desensiz örülmüştür. Çorap örgü örneğinde ayak bileğinin geldiği kısımda şerit şeklinde su yolu motifinin kullanıldığı görülmektedir. Konç yani boğaz kısmı yeteri kadar geniş örülmüştür.

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi: Yün

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Mor, beyaz

Kullanılan motifler: Hayat ağacı, su yolu

Genel Özellikleri: Uzun olarak örülen örgü çorap örneğinde parmak kısmında motifler beyaz yün ip ile örülen zeminde mor, mor yün ipi örülen zeminde beyaz olarak örülmüştür. Çorap örgü örneğinde beyaz ve mor renk yün ipi ile su yolu motifi örülerek şeritler oluşturulmuştur. Parmak ve topuk kısmında da yine ayak ve boyun kısmında olduğu gibi beyaz ipe örülen zemin içerisinde mor renkteki, mor renkteki yün ipi ile örülen zemin içerisinde beyaz yün ipi ile desen oluşturulmuştur. Beş mil tekniğinde örülen çorap örgü örneği genel olarak sağlam durumdadır.

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

		
Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü (Kılıç Karatay, 2025)	Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü (Kılıç Karatay, 2025)	
Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi İnceleme Tarihi: 22.03.20025 Malzemesi: Tekniği: Kullanılan Renkler: Kullanılan motifler: Genel Özellikleri:		

Örnek 1:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

Fotoğraf. Örgü Çorap ön yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Fotoğraf. Örgü Çorap arka yüzü
(Kılıç Karatay, 2025)

Bulunduğu Yer: Seher Antik Evi

İnceleme Tarihi: 22.03.20025

Malzemesi:

Tekniği:

Kullanılan Renkler:

Kullanılan motifler:

Genel Özellikleri:

SONUÇ

Türklerde çorap ve patik örme geleneği, kökenleri çok eskiye dayanan ve kültürel önemi yüksek olan bir el sanatıdır. Türk kültüründe gelenek, görenek, örf- adetlerin yanı sıra el sanatları ile elde edilen ürünlerde kültür değerlerimizin nesillere aktarılması ve devam etmesi bakımından önemlidir. Örucülük sanatı ile elde edilen el örgüsü çorap örgü örnekleri ören kişilerin yeteneğine bağlı olarak duygu ve düşüncelerinin aktarılmasında bir iletişim aracıdır. Türklerde çorap ve patik örme geleneği, sadece bir giysi ihtiyacını karşılamamanın ötesinde, kültürel kimliğin bir ögesi olduğunun bir ifadesi olup, kültürel değerlerimizin nesillere aktarılması bakımından önemlidir. Kültürel değerlerimizden olan çorap örgü örneklerinin tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması için çorap örgü örneklerinin örüldüğü bölgelerde motif, desen, renk ve tekniği bakımından kayıt altına alınarak korunması gerekir. Hammadde olarak eski dönemlerde yün kullanılırken son yıllarda teknolojinin gelişimi ile hazır üretim orlon ipleri kullanılmaktadır.

Toplumların kültür değerleri olarak mimari yapısı, gelenek görenek, örf-adet, geleneksel el sanatları gibi birçok açıdan değerlendirilmektedir. Mimari yapılarda kullanılan bezemeler, el sanatları bezemelerinde kullanılan motif örnekleri, gelenek görenekler doğrultusunda inanılan görüşler yer almaktadır. Örneğin bezeme örneklerinde kullanılan motifler, ürünlerin üretildiği dönem hakkında genel bir fikir oluşturabilmektedir. Bezeme örneklerinin yanında kullanılan malzemeler, teknikler yine dönemsel bilgi içeren unsurlundandır diyebiliriz. Kültür evleri, konakları veya antik ev olarak bilinen yapılar bir bölgenin kültürel değerlerini yansıtmak amacı ile kullanılan mekanlar diyebiliriz. Bu tür binalar bir bölgenin tarihini, geleneklerini, sanatını ve el sanatlarını sergileyen bir müze olarak da kabul edilebilir.

Eskişehir Seher Antik evde bulunan çorap örneklerinin örüldüğü tarih kesin olarak bilinmemektedir. Ancak çorap örgüsü örneklerinin çoğu elli yıl üzerindedir. Daha eski tarihli örnekler de görmek mümkündür. Eski dönemlerde örülen çorap örgü örnekleri genel olarak yünden beş mil tekniği ile örülmüş, uzunlukları diz kapağına kadar olan ve çoğunlukla desensiz örneklerdir. Yeni tarihli dokuma örnekleri de en az otuz- otuz beş yıllık olup beş mil tekniğinde uzunlukları diz kapağının altında kalan desenli örneklerdir. Teknolojinin olmadığı yaşam şartlarında insanların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme çabası içerisinde çözümler üretmeye çalışmışlardır. Giyim kuşamda, ısınma veya soğuktan korunma gibi ihtiyaçlar doğrultusunda ihtiyaçlarını kendileri karşılamışlardır. Örneğin koyunyününden hem giyim kuşam ürünleri, hem de barındıkları yerlerin kapatılmasında, yer ve duvar sergilerinde el dokuması halı veya

kilim dokuma örneklerini üretmişlerdir. Giyim eşyalarından olan el örgüsü çorap örnekleri insanların ayağına giyinmek, soğuktan korunmak gibi temel ihtiyaçlarını el emeği ile örerek elde etmişlerdir. Eski dönemlerde örülen örgü örnekleri genel olarak saf koyunyününden örülmüştür. Desenli örülen örnekler ise üretildikleri dönemin kültürel değerlerini yansıtmaktadır. Eski dönemlere ait olan örgü çorap örnekleri günümüzde müze, özel koleksiyon, kültür veya konak evlerinde resmi kuruma bağlı olarak veya özel olarak sergilenebilmektedir. Seher Antik Evinde bulunan çorap örgü örnekleri Anadolu’ da bulunan Türk yerleşkelerinden elde edilmektedir. Seher Antik Evde bulunan el emeği örgü çorap örnekleri ve örnekler üzerinde bulunan desen kompozisyonları dokunduğu dönem ve bölge hakkında bilgi vermektedir.

KAYNAKÇA

- ACAR, M., 2006, "Geçmişten Günümüze Ekonomik ve Ticari Hayata Bakış Safranbolu El Sanatları", İstanbul: FSF Matbaacılık, Yayıncı Kent Araştırmaları.
- AKPINARLI, Feriha ve ÖZKAHVECİ, Gülşen, Samsun İli El Örücülüğünün Teknik, Motif ve Kompozisyon, 2006. Akpınarlı, Feriha, "Motiflerin Dili," Motif Dergisi, 2000
- BAĞCI, Vildan, (2018). Örme Tasarımında El Örgüsü Çorap Motiflerinin Uygulanması, İdil Sanat Dergisi
- BARIŞTA, H. Örcün, "Divan-ü Lugat-it Türk’de Dokuma ve Dokumanın Üzerine Yapılan Bezemeler Çevresinde Kümelenen İfadeler", 2.Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 1984.
- DİYARBEKİRLİ, Nejat, Türk Sanatının Kaynaklarına Doğru, 1969.
- DİYARBEKİRLİ, Nejat. Hun Sanatı. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları, 1972.
- GÖÇER, Ali, Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine, 2016.
- KARAKAŞ, Rezan, (2013). "Geçmişten Günümüze Çermik Yöresi İğne Oyacılığı". Bilim ve Kültür - Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi, (2), 149-157.
- KARTARI, Asker, Kültürlerarası İletişimin Kuramsal Dayanakları. 2016.
- KILIÇ KARATAY Semra (2021) Aksaray Yöresi Halı, Kilim, Çorap Ve Patik Örneklerinde Kullanılan Geleneksel Motifler, Atatürk Üniversitesi, Sanat ve İkonografi Dergisi, Sayı:1
- KÖKLÜ, Vildan, (1997). Çankırı İli Kızılırmak İlçesine Ait Birkaç Köyde Bulunabilen El Örgüsü Çorap Örnekleri ve Yeni Tasarımlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZBAĞI, T., ÜLGER, N., KURT, G., TOKTAŞ, P., 2009, "Halk Bilim Araştırmaları Merkezi Koleksiyonundan El Sanatları Örnekleri II Dokumalar ve Örgüler", Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ÖZBEL, Kenan, (1945). El Sanatları I Anadolu Çorapları. Ankara: Kılavuz Kitapları: IX

ÖZTÜRK İsmail, (2005), " Türk El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu (Tarihçe, Sorunlar, Öneriler), Atatürk Üniversitesi, Sanat Dergisi, Sayı:7, 67

TANER, Nuri: (1983). “Bir Kültür Ögesi Olarak Çoraplardaki Nakışların Halkbilimsel Önemi Üzerine Düşünceler 1”. Türk Folkloru (46), 12-13.

TAVMAN, Mine. “The Development Of FlatBed Machine Technology And Knitted Fabric Design”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The University of Manchester/Institute of ScienceandTechnology, Department of Textiles. England. 1994

UMUT, Arzu, (2009). Bir El Sanatı Olarak Süpürgeciliğin Sosyolojik Açıdan İncelenmesi (Adapazarı Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Sözlü Görüşmeler

EKLEME YAP